

Bestaanszekerheid: beginnen bij het begin

Charlotte Vissenberg

Vandaag

Gelijke kansen in opgroeien & bestaanszekerheid

&

Gelijke kansen

Onderwijs als grote gelijkmaker?

ONDERWIJS MAAKT HET VERSCHIL

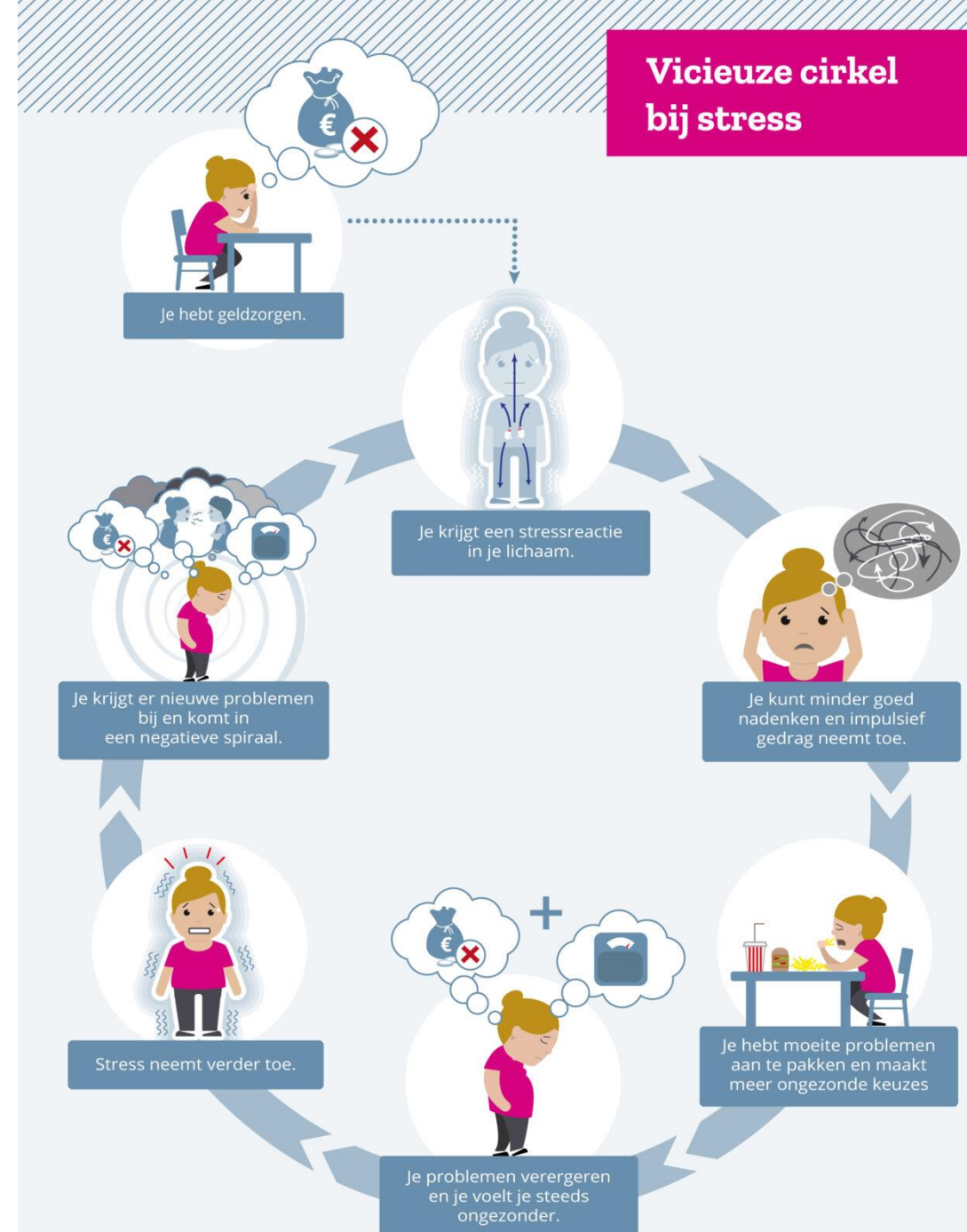
Kansen-
gelijkheid
in het
Nederlandse
onderwijs

Louise Elffers

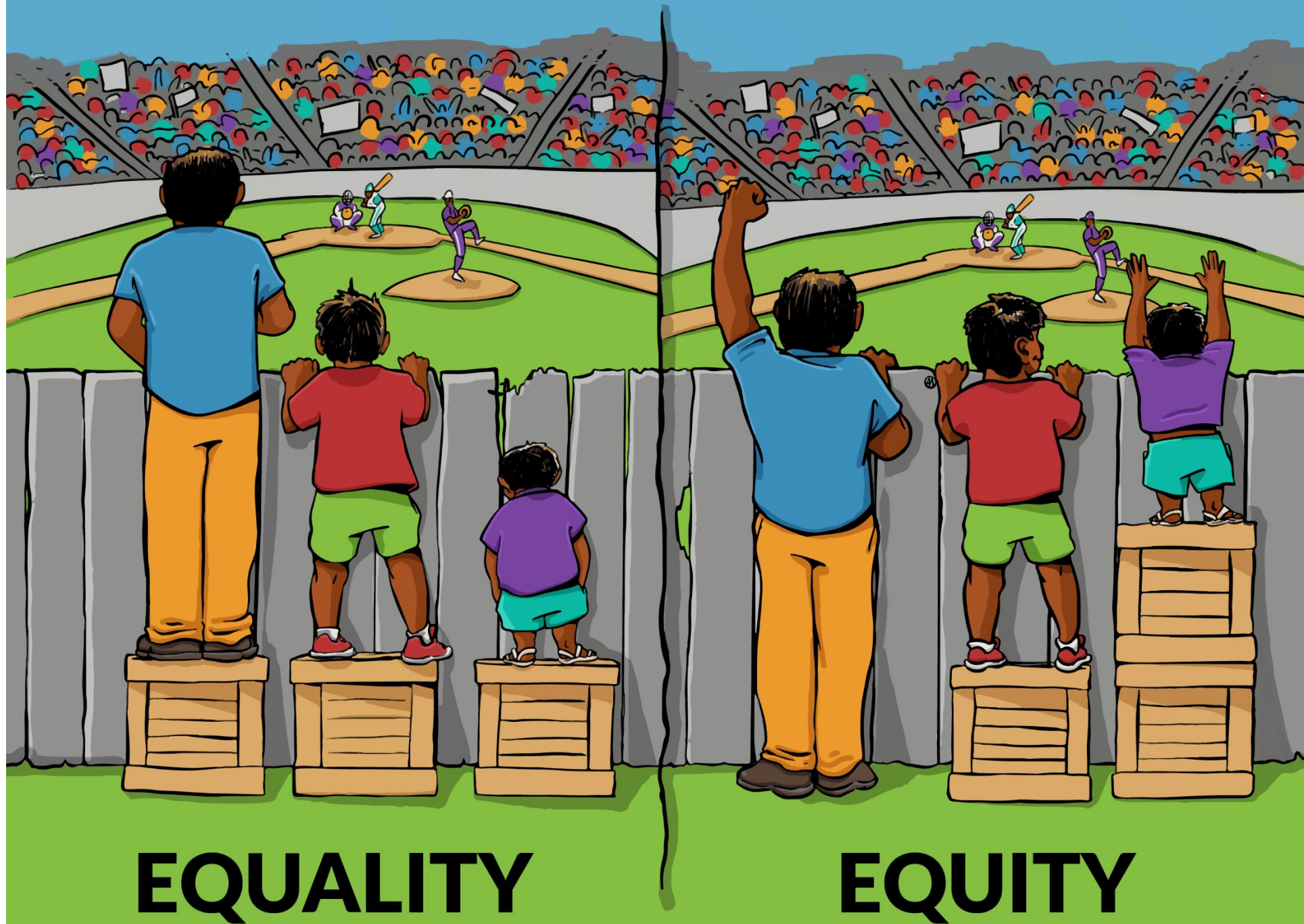

Steeds meer aandacht voor complexe ongelijkheid en chronische stress

- Health in all policies
- Impact is enorm
- (wederzijdse) invloed op alle leefgebieden: werk, inkomen, onderwijs, gezondheid

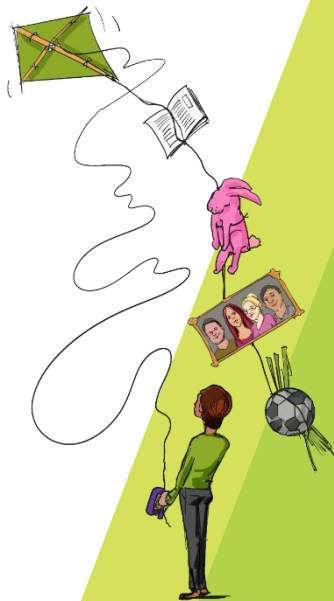

Beginnen bij
het begin en
volhouden

Wat is bestaanszekerheid?

*‘Een ieder heeft recht op een **levensstandaard** die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen **voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging** en de **noodzakelijke sociale diensten**, alsmede het **recht op voorziening** in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen’ (Movisie).*

Bestaanszekerheid: 3 typen

Levensloop zekerheid

Financiële zekerheid

Psychologische zekerheid

Bestaansonzekerheid neemt toe

- Bijna de helft huishoudens met een laag inkomen iedere maand moeite om rond te komen
- Groep werkende armen groot
- Leven onevenredig duur voor mensen met een lager inkomen
- Toeslagen niet voor iedereen beschikbaar
- Arbeidsmarkt niet voor iedereen toegankelijk
- **Mensen die te maken hebben met structurele achterstelling hardst getroffen door crises**

- 825.000 armen. 220.000 kinderen, 200.000 werkenden armen, 400.000 bijstand en uitkering ontvangers (vs. 1.2 miljoen)
- Maar toch meer bestaansonzekerheid: niet alleen minima
- Cijfers versus gevoelens
- Onverwachte levensgebeurtenissen: mantelzorg, scheiding, arbeidsongeschiktheid (een derde geen vaste baan)

ANALYSE

Wat **bestaanszekerheid** inhoudt, verschilt per partij. Wat zeggen de feiten?

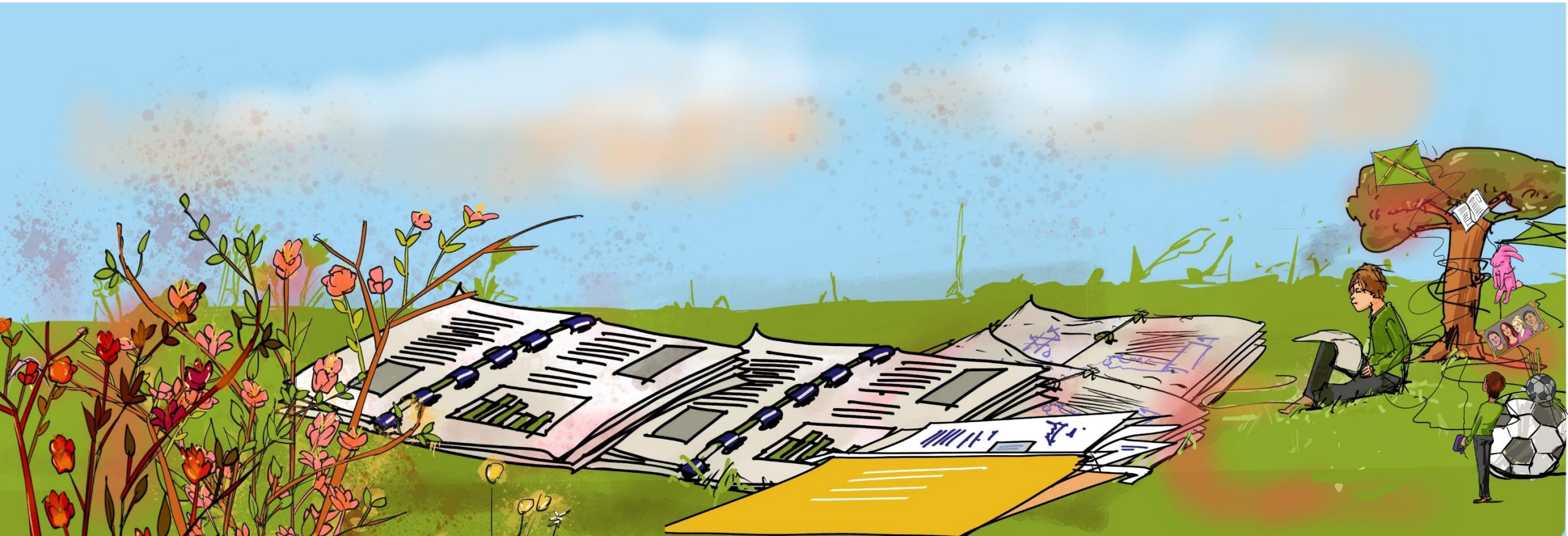

De term bestaanszekerheid domineert de verkiezingen, maar elke partij lijkt er een andere invulling aan te geven. Wat betekent het begrip voor de kiezer en is de

Onvriendelijke context

- Maakbaarheidsgedachte & prestatiedruk
- Basisinkomen is geen basisinkomen

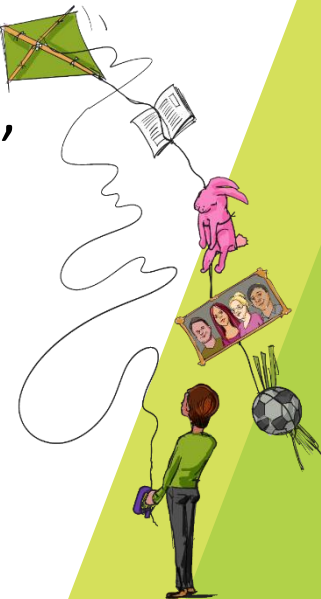

Onvriendelijke context

- Toeslagen systeem is ingewikkeld
- Beleid is oneerlijk en een aanslag op eigenwaarde

“Altijd dankbaar moeten zijn”

- Inspraak niet eerlijk verdeeld. Geprivilegieerde groepen hebben de meeste inspraak en hebben belang bij het behouden van deze positie (attitudes, beleid, instituties die hun belangen ondersteunen en sociale ongelijkheid legitimeren)

Maakbaarheid & individualisering

- Hyperparenting: iedere ouder kan en heeft de plicht het perfecte kind af te leveren
- Veel aandacht individuele risicofactoren: onzekerheid
- Hoge geluksnorm
- Repareren imperfecties, minder geduld natuurlijk herstel
- Problematiseren, medicaliseren en labelen
- Minder eigen netwerk, sneller doorverwezen, verder individualisering gevolg

Vertrouwen in de overheid

- Neemt af
- Zien we terug in stemgedrag
- Jongeren steeds minder betrokken
- 10% van de gezinnen vraagt toeslagen waar zij wel recht op hebben niet aan
- Democratie?

Een ouder beschrijft dat haar kind het lastig heeft op school en extra ondersteuning krijgt. Het wijkteam heeft daarnaast opvoedondersteuning voorgesteld en haar doorverwezen naar de POH GGZ omdat zij zich vaak somber voelt.

Gedurende het gesprek komt naar voren dat zij na haar scheiding haar huis is kwijtgeraakt en nu een woning in de vrije sector huurt die zij eigenlijk niet kan betalen. Daarom heeft zij een extra baan genomen en werkt zij overdag en 's avonds. Dit zorgt voor veel stress, het lukt allemaal net.

Haar kind in de basisschoolleeftijd gaat mee naar de avondbaan, omdat kinderopvang in de avond erg duur is en zij dit niet kan betalen. Hierdoor is het kind veel alleen thuis, gaat het te laat naar bed en is het erg moe op school. Zelf koken lukt eigenlijk alleen op de dagen dat moeder niet werkt.

Moeder geeft aan eigenlijk gewoon een andere woning nodig te hebben, zodat zij weer rond kan komen en alles weer normaal kan worden.

Dweilen met de kraan open

- Gezinnen voelen zich niet gehoord
- Professionals proberen vaak iets op te lossen vanuit hun eigen kader dat eigenlijk veroorzaakt wordt door bestaansonzekerheid.
- Iets is beter dan niets?
- Nu vs langere termijn

Wat is er nodig?

- Echt eerlijk beleid: bestaanszekerheid in all policies?
- Democratisering van inspraak

‘Uit alle uitvoeringsproblemen spreekt dat beleid niet vanuit hun gezichtspunt (cliënten) wordt bedacht, maar van bovenaf’, zegt een van de deskundigen. Een andere voegt daaraan toe: ‘Vervolgens blijkt het voor ambtenaren geaccepteerd dat beleid uit te werken, zonder in hun werkzame leven ook maar één keer naast iemand te zitten die erdoor wordt geraakt.’ (uit: [In jeugdhulp bepalen beleidsmakers, niet sociaal professionals – Sociale Vraagstukken](#))

- Economische groei, prestatiedruk en maakbaarheid

Wat kun je als (jeugdhulp) professional doen?

- Kind in gezin
- Gezamenlijke besluitvorming hele gezin
- Een goede probleemanalyse
- Interdisciplinair werken
- Politiserend werken: niet alleen individuele problemen maar ook structurele problemen aankaarten

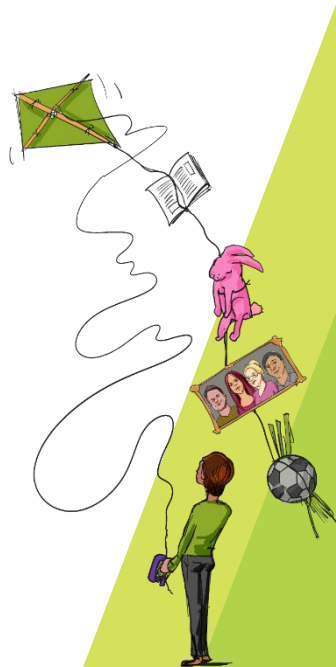
Verklarende Analyse

Eerst samen begrijpen, dan (be)handelen

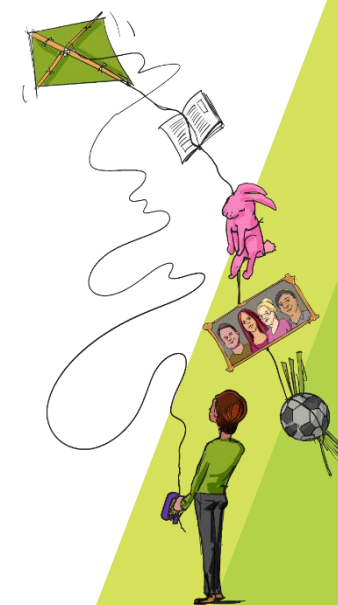
Politisierend werken: hoe dan?

- Zorgen dat inwoners goed geïnformeerd zijn over maatschappelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de energiecrisis
- Machtsongelijkheid corrigeren: mensen die niet gehoord worden een stem geven, bijv. huurders met slecht geïsoleerde woningen
- Ongeziene of onderbelichte problemen signaleren en agenderen
- Mensen met elkaar in gesprek brengen, onderlinge sympathie bevorderen
- Goede voorbeeld: democratische professional
- Conditie eisen om dit alles te doen

Bestaanszekerheid
onder jongeren

Financiële zekerheid

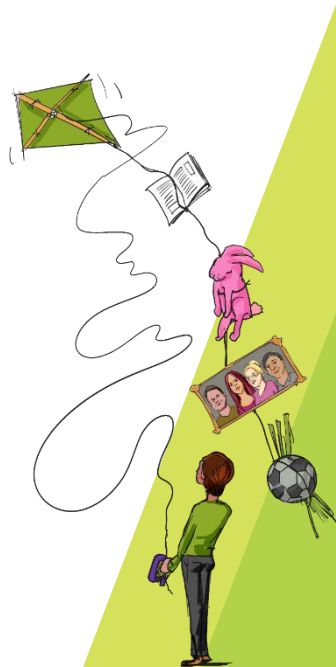
- Groot deel jongeren moeite met rondkomen
- T.o.v 2018 is dit verdubbeld (11% naar 26%, Nibud)
- Jongeren onevenredig getroffen door maatschappelijke uitdagingen: inflatie, energiecrisis, hoge huurprijzen
- Studieschulden lopen op

Financiële zekerheid (2)

- Ingewikkelde samenleving
- Levensfase
- Faciliteren uitstellen betaling helpt niet mee
- Jongeren moeten veel werken, bouwen een hogere schuld op, ervaren veel onzekerheid

'Red ik mijn opleiding wel?' 'Kan ik met deze schuld een goede toekomst hebben?'

— Psychologische zekerheid

- Mentale gezondheid neemt af
- 50% studenten HBO en UNI hebben last van emotionele of psychische problemen (Trimbos)
- Prestatiedruk speelt een grote rol
- Maakbaarheid & individualisering

'Ik denk dat je door sociale media ziet dat mensen allemaal banen hebben en altijd heel cool zijn of zo en dat ze veel reizen.'

Psychologische zekerheid

- Obstacle run
- Weinig ruimte om te experimenteren, voor eigen ontwikkeling
- Jongeren voelen zich door de berichtgeving niet serieus genomen

Levensloop zekerheid

- Veel jongeren maken zich zorgen over de wereld: oorlogen, klimaat
- Huizentekort: het aantal jongeren dat uit huis wil, maar niet kan verdubbeld
- Zorgen over eigen toekomst
- Gebrek aan inspraak

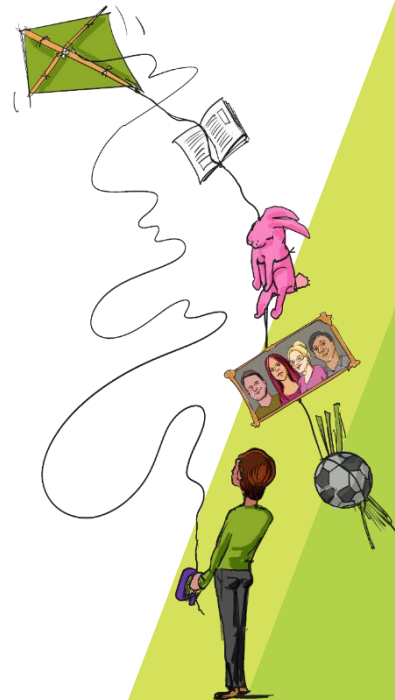

Wat is er nodig?

Meer financiële zekerheid

- Basisbeurs
- Compensatie leenstelsel
- Betaalmethoden aan banden
- Reguleren huurprijzen kamers en starterswoningen
- Stagevergoedingen

“Ik heb hier van alles moeten leren over de oude romeinen, maar ik kan geen belastingaangifte invullen”

Wat is er nodig?

Prestatiedruk in het onderwijs verlagen

- Minder financiële consequenties voor stoppen of langer door studeren

Wat kun je als (jeugdhulp) professional doen?

- Kind in gezin
- Gezamenlijke besluitvorming hele gezin
- Een goede probleemanalyse
- Interdisciplinair werken
- Politiserend werken: niet alleen individuele problemen maar ook structurele problemen aankaarten

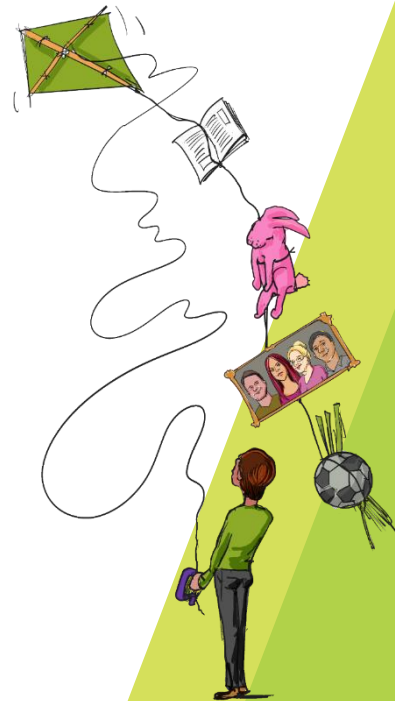
Verklarende Analyse

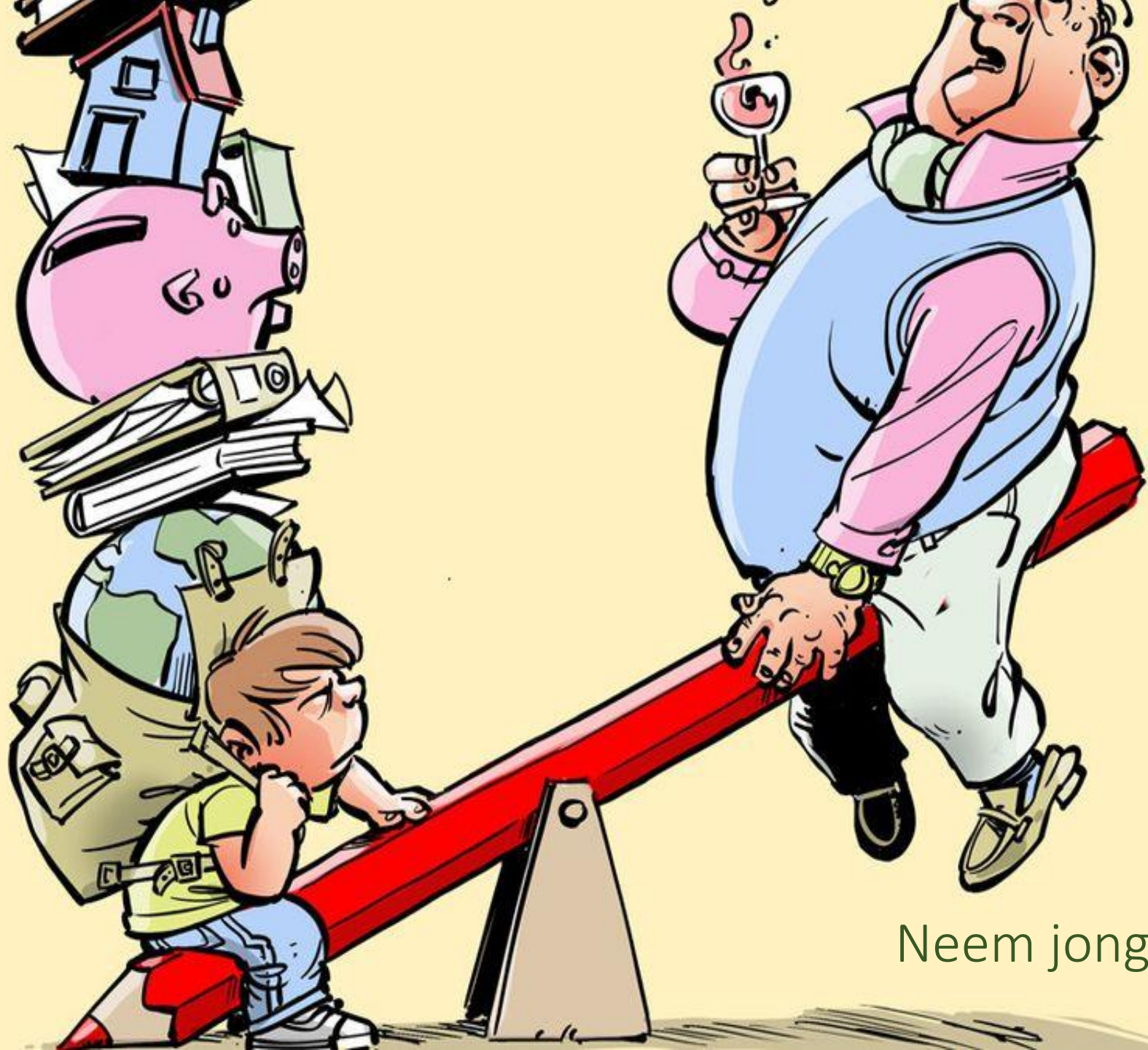
Eerst samen begrijpen, dan (be)handelen

Mentale gezondheidsvaardigheden stimuleren

- Meer aandacht voor mentale gezondheidsvaardigheden
- Normaliseren gesprek over mentale gezondheid: rolmodellen
- Normaliseren gesprek over druk en stress: prestatiedruk is niet altijd slecht

Neem jongeren serieus!

Kijk voor meer informatie op:

Fototentoonstelling bestaansonzekerheid in Flevoland: [Bestaansonzekerheid foto tentoonstelling - Flevi \(fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl\)](https://www.fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl)

Magazine bestaansonzekerheid Flevoland: [Magazine 'Bestaanszekerheid; de basis voor een veerkrachtige samenleving' - Flevi \(fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl\)](https://www.fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl)

Uitkomsten Frisse Blikken prestatiedruk: [Artikel-Frisse-Blikken-Almere.pdf \(fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl\)](https://www.fleviskenniswerkplaatsjeugd.nl)

Interessante publicaties

- [Met een goede trampoline spring je hoger - Flevi \(flevikenniswerkplaatsjeugd.nl\)](https://www.flevikenniswerkplaatsjeugd.nl)
- [handreiking-prestatiedruk-en-stress-onder-studenten-in-het-hoger-onderwijs.pdf](#)
- [rapportage-harder-better-faster-stronger.pdf](#)
- [Ik ben maar een mbo'er | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
- [Een zeker bestaan - Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum \(overheid.nl\)](#)
- Evelien Tonkens: [mks-lezing-2021ET.pdf \(mariekamphuisstichting.nl\)](#)

